

טפת עלי רוחי

בראשית רבה פא ב – מה אירע לר' לוי בן סיסי

רבינו¹ היה עבר על סימוניא ויצאו אנשי סימוניא לקראתו. אמרו לו: רבי, תן לנו אדם אחד שיהא מקרא אותנו ושונה אותנו ודן את דיננו. נתן להם רבי לוי בר סיסי ועשו לו בימה גדולה והושיבו אותו למעלה ממנה. נתעלמו דברי תורה מפיו. שאלו אותו שלש שאלות...² ולא השיבן. וכיון שראה שצרתו צרה, השכים בבוקר והלך לו אצל רבינו. אמר לו: מה עשו לך אנשי סימוניא? אמר לו: אל תזכירני צרתי, שלש שאלות שאלו אותי ולא יכולתי להשיבם...³ אמר לו: ולמה לא השיבות אותן כשם שהשיבות אותי? אמר לו: עשו לי בימה גדולה והושיבו אותי עליה למעלה הימנה וטפת רוחי עלי, ונתעלמו ממני דברי תורה. וקרא עליו המקרא הזה: "אם נבלת בהתנשא (משלי ל לב)".⁴

טפת⁵ היא מילה נדירה שמשמעותה בהקשר זה היא גבוה והתנשאות. ואולי היא מלשון צפת היינו לצפות מגבוה (צד"י וטי"ת מתחלפות?). ראו מדרש תנאים לדברים לב מד פרשת האזינו: "הוא והושע בן נון - יכול שטפה רוחו עליו משנכנס לגדולה? תלמוד לומר: הוא והושע בן נון הוא יהושע עד שלא נכנס לגדולה והוא יהושע משנכנס לגדולה וכו'". ובמקבילה (מקור) בספרי דברים פרשת האזינו פסקא שלד: "הוא והושע בן נון להודיע צדקו של יהושע. שומע אני שצפת דעתו עליו משנתמנה ברשות? תלמוד לומר: הוא והושע בן נון, הושע בצדקו וכו'". ראו גם במלכים א ד יא את "טפת בַת שְׁלֹמֹה" אולי משום שהייתה תמירה וגבוהה. ונראה שאין לבלבל עם הפועל טפת בארמית שהוא גם להוסיף וגם לסייף ("על דאטפת אטפוך וסוף מטיפוך יטופון", מסכת אבות פרק ב משנה ו). אך ראו בבראשית רבה לג ו בדרשות על היונה שהביאה עלה זית "טרף בפיה" שארץ ישראל לא הוצפה במי המבול: "דלא טפת ארעא דישראל במבולא".

מחלקי המים

מים אחרונים 1: להרחבת הנושא, ראו דרשה זו גם בדברינו [קום עלה בית אל](#) בפרשת וישלח וכן [דרשות חכמים בציבור](#) בשבת הגדול.

מים אחרונים 2: להרחבה כללית של הנושא, נראה שצריך להתחבר למקורות שדנים בביטוי "זחה דעתו" בצורה זו או אחרת. ראו כמקדמה את המקורות הבאים: תוספתא סנהדרין פרק ח הלכה ח (גמרא סנהדרין לח א), יומא יט א, שם כב ב, כתובות סז ב, בראשית רבה יא ד, שמות רבה לז ב ועוד.

¹ הוא רבי יהודה הנשיא שבכוחו היה גם למנות משרות שונות. ראו גמרא הוריות י ע"א.

² שתי שאלות בהלכה ומשלא ענה עליהן שאלו אותו שאלה אחת במקרא ובאגדה וגם עליה לא ידע לענות. ראו במקור שם.

³ כאן חוזר ר' לוי בר סיסי על שלוש השאלות ונותן עליהן תשובות נכונות.

⁴ ראו סיפור דומה בשיר השירים רבה ב ז על ר' אלעזר חסמא, תלמידו של ר' עקיבא, שהתארח במקום מסוים ובקשו ממנו לעבור לפני התיבה ושכח את ברכות שמע ותפילת שמונה עשרה (ומשם קבל את שמו חסמא). ובעקבות מקרה זה היה ר' עקיבא משנן לתלמידיו את ברכת חתנים (שבע ברכות) וברכת אבלים (שרק חלקן הגיעו לידינו, ראו הערך ברכת אבלים באנציקלופדיה התלמודית ודברינו [ברכת אבלים](#) בדפים המיוחדים).

⁵ כך ניקדנו עפ"י פירוש א. א. הלוי למדרש רבה. ואפשר שחסרה כאן האות ה"א כפי שמצאנו במקומות רבה ויש לנקד טַפְתָּה(ה).